

А. В. Максимова, канд. екон. наук, доц., Криворізький економічний інститут ДВНЗ "Криворізький національний університет"

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ БАНКІВ

Для уніфікації складання фінансової звітності, підвищення порівнянності фінансової інформації, що надається органам нагляду, у рамках ЄС Комітет органів банківського нагляду європейських країн розробив стандартні форми і принципи консолідованої фінансової звітності на базі МСФЗ. У сучасних умовах реформування бухгалтерського обліку в банках України виділимо основні проблеми подальшого впровадження МСФЗ.

Відсутність в Україні ринкової інфраструктури значно ускладнює процес запровадження в обліку методу оцінки за справедливою вартістю фінансових інструментів. МСФЗ 9 запроваджує класифікацію всіх фінансових активів, яка складається з двох груп: 1) фінансові активи, що обліковуються за амортизованою собівартістю за умов відповідності бізнес-моделі з метою отримання контрактних грошових потоків, і контрактні умови, які є джерелом грошових потоків, що складаються лише з платежів за основною сумою, процентів за непогашеною частиною основного боргу; 2) фінансові активи, які обліковуються за справедливою вартістю. Остання категорія є залишковою, тобто до неї відносять усі фінансові активи, які не відповідають вимогам оцінки й обліку за амортизованою собівартістю.

Неузгодженість та часті зміни окремих законодавчих норм, що вимагають постійного моніторингу вимог законодавства, неоднозначного їх тлумачення контролюючими органами та банками, призводить до виникнення помилок; це, у свою чергу, має такі негативні наслідки, як зростання юридичного ризику, штрафи, необхідність грошового відшкодування збитків, погіршення репутації, погіршення позиції банку на ринку, звуження можливостей для розвитку бізнесу, зменшення можливостей правового забезпечення виконання угод.

Відсутність статистичних даних для використання їх у процесі оцінки реальної вартості активів, зобов'язань, капіталу та фінансових результатів впливає на рівень фінансових ризиків (кредитного та ринкового).

Розбіжності виникають між вимогами міжнародних органів, що зумовлюють різні підходи щодо формування бухгалтерських оцінок у фінансовій звітності відповідно до МСФЗ та оцінок з метою нагляду за діяльністю банків, а їх відповідно за вимогами Базельського комітету. Проте відповідно до вимог МСФЗ необхідно намагатися максимально відобразити фінансові інструменти за справедливою вартістю, визнання доходу здійснювати за методом ефективної ставки відсотка. Тоді як, вимогами Базельського комітету забороняється генерування доходу про оцінювання

зобов'язань за справедливою вартістю, оскільки це суперечить вимогам щодо якості капіталу. Резерви відповідно до МСФЗ формуються, у разі наявності об'єктивних доказів зменшення корисності, внаслідок впливу збиткових подій, а з вимогами Базельського комітету – під “очікуваний збиток”.

Розбіжності між вимогами щодо визнання активів, їх оцінок з метою бухгалтерського обліку та оподаткування призводять до необхідності ведення окремих інформаційних баз для складання фінансової та податкової звітності, а також створення складних методик контролю і звірки даних; новий Податковий кодекс посилює вимоги щодо подання додаткової інформації.

Обмеженість доступу до інформації щодо вимог МСФЗ, тлумачень та основних змін до них значно ускладнює правильне розуміння вимог МСФЗ, уповільнює процес їх впровадження, а постійні зміни у вимогах МСФЗ потребують постійного їх моніторингу, вивчення для адаптації та впровадження.

Доцільним, вважаємо, є створення трирівневої системи подальшої організації процесу регулювання бухгалтерського обліку в банках. На першому рівні передбачається пряме застосування МСФЗ як офіційно визнаних вимог до побудови методології бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, на другому рівні – законодавчо-нормативна регламентація (план рахунків банків, вимоги щодо організації операційної роботи та бухгалтерського обліку, вимоги щодо документування операцій та форм фінансової звітності), на третьому – супроводження на рівні рекомендацій щодо застосування МСФЗ (методик бухгалтерського обліку фінансових інструментів та інших операцій банків, наповнення статей фінансової звітності).